

**DE ANDERE
KANT VAN
HET SUCCES**

Voor Leon

DE ANDERE KANT VAN HET SUCCES

VOETBALTRAGIEK IN DE LAGE LANDEN

YOERI VAN DEN BUSKEN

**JUST
PUBLISHERS**

1e druk, mei 2018
2e druk, juni 2018

Auteur Yoeri van den Busken
Copyright © 2018 Yoeri van den Busken | Just Publishers BV
Uitgever Hans van Maar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Just Publishers BV.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint,
microfilm, digital files or any other means, without written permission from
Just Publishers BV.*

Foto omslag: Hollandse Hoogte
Omslagontwerp Ben Gross
Opmaak Studio Spade, Voorthuizen
Redactie en productie Studio Hanzeboek

ISBN 97890 8975 742 5

NUR 402

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL

INHOUD

Inleiding	6
1. Stoel 13	11
2. De dood is de grens	37
3. Zwarte zondag	59
4. Een Houwaart sterft niet	81
5. Speelvogel met tegenwind	96
6. De Leeuw van Groningen	123
7. Eeuwige glimlach	145
8. Keeper zonder doel	163
9. Vlinder in de nacht	184
10. Vallende ster	202
11. De engel uit Grenoble	225
12. Een alledaagse doodschop	245
13. Het hart als moordkuil	263
14. Iedereen houdt van Appie	280
Bronnen	303

INLEIDING

Op zondag 25 mei 2003 maakt Alfred Schreuder het Doelpunt van het Jaar. Zijn club NAC speelt thuis tegen AZ en wint met 4-0. Aan het eind van de eerste helft neemt de aanvoerder de bal ineens op zijn linkerschoen. De afstand tot het doel is ruim veertig meter, maar Schreuder ziet de keeper iets te ver voor zijn doel staan en volgt zijn instinct. Langs de lijn zakt de mond van NAC-trainer Henk ten Cate open. Vol ongeloof legt hij twee handen op zijn hoofd.

Het is geen toeval. Zeven jaar eerder deed Schreuder als speler van RKC nagenoeg hetzelfde, in en tegen Groningen. Die keer ging het om een technisch perfect schot vanaf zijn eigen helft. In de verkiezing van het mooiste doelpunt van de twintigste eeuw verdiende hij er een derde plaats mee.

En toch vindt Alfred Schreuder zichzelf na een lange loopbaan terug in een boek dat niet gaat over de mooiste trefers of wedstrijden. De reden? Op een dag was alles waar hij jarenlang van droomde volkomen onbelangrijk geworden. De sportieve hoogtepunten van een begenadigd voetballer verbleekten bij de dood van zijn zesjarige dochter Anouk, die stierf aan een hersenstamtumor.

Wat gebeurt er dan met een man die opgroeide met de bal aan zijn voeten? Je werkt hard om door te breken en roem te

vergaren. Je praat in de pers over gemiste kansen, het zoekt van een overwinning of het belang van de volgende wedstrijd. Je verdient veel geld en sticht een gezin. Alles klopt. En dan brokkelt plotseling het voetstuk af.

Mede vanwege hun bekendheid en leefomgeving, waar het cliché en de machocultuur krachtiger zijn dan spontaneiteit en oorspronkelijkheid, zijn voetballers niet gewend zich bloot te geven. Alfred Schreuder deed het tijdens de ziekte van zijn dochter wel. Hij toonde zijn kwetsbare kant en kreeg daar veel voor terug. Daarom aarzelde hij ook niet om het bijzondere verhaal van Anouk en de gevolgen van haar lijdensweg te vertellen.

Nicole Jongbloed vond het aanvankelijk moeilijk om de dramatische dood van haar broer weer naar boven te halen. Eric Jongbloed werd in 1984 op het veld door de bliksem getroffen en die tragedie raakte heel Nederland. Zijn vader Jan, die twee WK-finales speelde, verwerkte het onmetelijke verdriet liever in stilte.

Uiteindelijk kreeg Nicole Jongbloed geen spijt van haar beslissing om Eric op papier tot leven te wekken. Haar enige broer heeft zijn plaats in de historie van het voetbal en zal hierdoor ook nooit vergeten worden. Ze ziet het als een eerbetoon.

Dat geldt eveneens voor de slachtoffers van de vliegcrash in Suriname. Sigi Lens, die als een van de weinigen levend uit het wrak kwam, had nog nooit zijn diepste emoties op tafel gelegd. Hij was al geen prater en de herinneringen aan die noodlottige zomerdag in 1989 deden hem nog steeds

huiveren. Maar ook hij realiseerde zich hoe belangrijk het is om zijn ervaringen toch een keer vast te leggen, zeker nu er door nabestaanden wordt gesproken over ‘de vergeten voetballers’. Dat verdienen zijn vrienden niet na hun laatste vlucht, vond Lens.

Henk Houwaart lag zelf met een mysterieus virus in een ziekenhuis te vrezen voor een beenamputatie toen zijn zoon een verdieping hoger de strijd tegen kanker verloor. Daarna duurde het even, want er zat een gat in hem dat nooit meer kon worden opgevuld. Maar nu praatte hij haast jubelend over Henkie junior. ‘Want dan krijg ik een prettig gevoel in mijn buik. Alsof je verliefd bent. Omdat je het over mijn kind hebt. Over Henkie, die ik zo graag naast me had. En dan leef ik weer.’

Voor Jan Willem Landman was dit boek een manier om iets recht te zetten. Hij stoorde soms zich aan de anekdotes over zijn vader, de succesvolle keeper Wim Landman. Hij zou na een omkoopaffaire aan lager wal geraakt zijn, om zich tenslotte berooid en beneveld voor de trein te werpen. Jan Willem Landman schetst een ander beeld en kreeg in 2015 bijval van de journalist Jan D. Swart, die met opmerkelijke nieuwe feiten kwam over de eerste omkoopaffaire in het Nederlandse voetbal.

Een andere beroemde doelman, Tonny van Leeuwen, liet een zoon uit een buitenechtelijke relatie achter toen hij in 1971 verongelukte. Sinds Richard Vennema in 1998 met dit opzienbarende nieuws naar buiten kwam, heeft hij zijn vader beter leren kennen aan de hand van beeldmateriaal

en anekdotes van zijn tweede vader. Uitgerekend deze man, Piet Fransen, was de beste vriend van Tonny van Leeuwen.

Zij die door een beenbreuk hun loopbaan vermalen zagen worden en terechtkwamen in de bijstand, een depressie of rechtszaal, kunnen het nog navertellen. Maar in alle gevallen geldt: wat doet een tragedie met hun leven en hun persoonlijke ontwikkeling?

Wat voetballers bij leven en welzijn onderscheidt van de gewone man, is hun status. Ze vermaken het volk en lijken onschendbaar. Maar dan blijkt dat ze ook maar gewoon aardse stervelingen zijn die niet levend uit een autowrak of vliegtuig stappen, die gehandicapt kunnen raken en moeten rondkomen van een uitkering, of hun kind verliezen.

Ze lijden de grootste nederlaag in hun leven en staan machteloos. Dan helpt een sliding of het spreekwoordelijke 'schepje erbovenop' ook niet meer. Ze blijven zitten met een onvoltooid verleden. En een mythe die steeds mooier wordt. Willy Dullens was beter dan Johan Crujff. Dat werd tenminste gezegd. Jarenlang worstelde de Limburger met die frustratie. Hij ging er bijna aan onderdoor.

Zou Rob de Wit zonder die hersenbloeding voor jaren de vaste linksbuiten van het Nederlands elftal zijn geweest?

Was Marcel Peeper zonder zijn beenbreuk in Kiev definitief doorgebroken, of bleef hij een eendagsvlieg?

Had David di Tomasso inderdaad een transfer naar Ajax kunnen afdwingen als hij niet op 26-jarige leeftijd en na een van de mooiste dagen van zijn leven in zijn slaap was overleden?

En Abdelhak Nouri? Op 8 juli 2017 stond de wereld stil toen het supertalent van Ajax roerloos op de grond lag. Aan zijn hartstilstand hield hij blijvende hersenschade over. Het drama sloeg een diepe krater in het Nederlandse landschap; dat ging veel verder dan alleen een voetbalveld. Want Nouri had zich op jonge leeftijd al gemanifesteerd als een ontwapenend rolmodel met een hoog knuffelgehalte. Iedereen hield van Appie.

Waar zou dit beginnende sprookje geëindigd zijn?

Iedereen heeft weleens, kort of lang, geworsteld met die ene vraag waar je nooit een antwoord op krijgt.

Wat als?

Twee woorden zonder waarde.

Een weemoedige wals.

Yoeri van den Busken

1

STOEL 13

Sigi Lens vond het helemaal niks.

De vertraging op Schiphol had veel te lang geduurd en nu liep hij in een gang waar geen eind aan leek te komen. Hij waande zich in een donkere tunnel. En ergens in de verte stond een vliegtuig. Met de hand geschilderd, dat kon je door het raam bij de gate zo zien. ‘Dit is niet goed. Laten we teruggaan’, stelde hij voor. Meteen werd Lens weggehoond door twee vrijmoedige medespelers. ‘Daar heb je hem weer. Altijd die Lens met zijn sombere gezeur...’

Die zomeravond, 6 juni 1989, nam Sigi Lens de verkeerde afslag op het kruispunt van zijn gevoel.

De volgende morgen werd hij aan de rand van de jungle in Zanderij, veertig kilometer ten zuiden van Paramaribo, wakker op een brancard. Hij zag zwaailichten en rookpluimen, hoorde een kakofonie van onbekende stemmen. Zijn broer, die in Suriname woonde, stond naast hem. Lens begreep het niet.

‘Wat doe ik hier? Ik moet het veld in. Voetballen!’

Maar Sigi Lens zou nooit meer voetballen. In alle vroegte was Vlucht PY-764 van de Surinaamse Luchtvaart Maat-

schappij neergestort. Elf van de 187 inzittenden en een hondje overleefden de ramp. Onder hen drie spelers van het Kleurrijk Elftal: Radjin de Haan, Edu Nandlal en Sigi Lens.

Ze waren bijna thuis, klaar om het publiek te verblijden en te laten zien dat ze zich in Nederland hadden ontwikkeld tot voorbeeldige voetballers. Het vriendschappelijke toernooi in hun moederland leefde enorm. Alle wedstrijden van het Kleurrijk Elftal waren uitverkocht. Verschillende filantropische instellingen zouden gesteund worden. Ze wilden er een show van maken, goed voetbal spelen en vooral het verbroederingsfeest met familie en vrienden vieren.

Elk jaar op 7 juni is Sigi Lens onbereikbaar. Zijn vrouw en twee kinderen laten hem zijn gang gaan. Waar hij ook zit, thuis op de bank of onder fluisterende bomen in een park, hij zondert zich af en vindt de weg terug. Terug naar die nacht in het vliegtuig. Wat werd er gezegd? Wanneer sloeg de paniek toe?

‘Ik kan die film afdraaien, vanaf het moment dat we op Schiphol aankwamen. Je zoekt naar woorden en naar de mensen bij die woorden. De beelden vervagen niet. Ik heb de crash meegemaakt. Daarna ging het te snel en verloor ik het bewustzijn. Maar de laatste woorden blijven altijd bij mij. Die zijn te persoonlijk. Bovendien kan ik bij de stemmen niet meer alle gezichten plaatsen.’

Bijeenkomsten van de overlevenden en nabestaanden gaat hij doelbewust uit de weg. Hij wil niet geconfronteerd wor-

den met vragen over de doden die hij kende. ‘Mensen willen graag weten hoe hun geliefde die nacht in het vliegtuig is geweest. Dat begrijp ik, maar ik kan er geen antwoord op geven. De sfeer in het vliegtuig kan door de ogen van Edu of Radjin misschien heel anders geweest zijn dan zoals ik het zag. Voor mij is belangrijk dat je iemand persoonlijk hebt gekend. Dát beeld moet je vasthouden, niet wat anderen zeggen.’

Onvermijdelijk, zeker in het begin, was het schuldgevoel. Het bleef knagen. ‘Ik wil geen wonden openrijten bij mensen die hun zoon hebben verloren. Want het is zo ingrijpend dat je jezelf gaat afvragen: waarom ben ik er nog en zij niet? Ik weet ook niet waar het mee te maken heeft. Ik geloof alleen wel dat het niet mijn tijd was om te sterven. Ik stond waarschijnlijk aan die poort en ben teruggestuurd.’

‘Veel mensen zijn blij dat je het overleefd hebt. Maar er zijn ook nabestaanden van jongens die het niet haalden. En hoe je het wendt of keert, die kijken dan toch anders aan tegen een persoon die erbij is geweest. Niet met een gevoel van onrecht, maar... In hun ogen heb je geluk. Vandaar dat ik die meetings mijd. Er werd gesproken van *the lucky ones*. Vond ik ongepast. Dit had helemaal niets met geluk te maken. Een miljoen winnen in de staatsloterij, dát is geluk.’

De eerste maanden zat hij gevangen in een isolement. ‘Soms wist ik niet eens wie er op visite was geweest. Het advies om met een psychiater te gaan praten vond ik onzinnig. Iemand die dit niet heeft meegemaakt kan mij niet vertellen hoe ik me voel. Je ontmoet mensen die zeggen: “Ik weet wat je doormaakt.” Nee, denk ik dan, dat weet je echt niet.’

‘Ik zat in een tunnel. Voortdurend op zoek naar antwoorden, maar die krijg je dus niet. Er zijn spelers die van stoel wisselden. De één redt het wel, de ander niet. Iemand loopt op straat en krijgt een hartaanval. Verklaar het maar... Vlak voor het ongeluk ving ik flarden op van gesprekken. Ik herinner me nog dat iemand naar buiten keek en vroeg: “Waar is de landingsbaan nou?” Een ander zei: “Zie je het niet? De landingsbaan is in de lucht.” Waarom zegt iemand dat? Het is weliswaar een momentopname, maar diegene heeft het niet gered.’

Het Kleurrijk Elftal was niet compleet. Talloze spelers bleven achter in Nederland vanwege verplichtingen in de nacompetitie, contractbesprekingen, privé-omstandigheden of een broodheer die zijn veto had uitgesproken. Zo kregen Aron Winter, Bryan Roy en Stanley Menzo geen toestemming van Ajax. Reservedoelman Lloyd Doesburg mocht daarentegen wél, als beloning voor het feit dat hij zich al twee jaar loyaal opstelde.

Ruud Gullit en Frank Rijkaard, de beroemdste exponenten van deze talentrijke Surinaamse lichtung, dienden bij AC Milan te blijven. Ze hadden net in Barcelona de Europacup voor landskampioenen gewonnen en waren nog niet klaar met allerlei commerciële verplichtingen. Een derde international van de gouden generatie, Gerald Vanenburg, maakte met PSV een trip door Mexico. Hennie Meijer, spits van FC Groningen, was al eerder vertrokken en wachtte in Paramaribo op de selectie. Fysiotherapeut Rayen Bindraban zou vier dagen later volgen, maar hij checkte op die bloedhete

dinsdag alvast zijn koffers gelijktijdig met de rest in. Dat leek hem handiger.

Vanwege het grote aantal afzeggingen had coach Nick Stienstra één amateur opgeroepen. Dat was Jerry Haatrecht, lid van het Amsterdamse Neerlandia en broer van Heerenveen-speler Winnie, die verstek moest laten gaan in verband met de nacompetitie. Het was een kleine moeite geweest het ticket te wijzigen. Zijn achternaam was immers dezelfde. Winnie gunde het zijn broer, die hij de beste amateurvoetballer van Nederland noemde. Bij Stienstra had hij nog een goed woordje voor Jerry gedaan.

De *Anthony Nesty*, vernoemd naar de zwemmer die de eerste olympische gouden medaille in de historie van Suriname veroverde, was later uit Miami gekomen. Wachtend op het moment dat ze in Amsterdam eindelijk konden boarden, reed de altijd spraakzame Edu Nandlal jolig een paar rondjes in een rolstoel die bij de gate stond. ‘Niet doen. Dat brengt ongeluk’, zei iemand.

Sigi Lens moest er later aan denken toen uitgerekend Nandlal door de crash in een rolstoel belandde.

Bijgelovig was hij nooit geweest. Als voetballer koesterde hij geen rituelen. Nooit eerst de linkersok aan, of de rechterschoen. Geen kruisjes of sieraden die hem geluk brachten. Voetballen vond hij leuk, verder aan zijn lijf geen polonaise. Lens had er dus geen problemen mee om in het SLM-vliegtuig stoel 13 toegewezen te krijgen. Toen hij ging zitten, bleek

het klapmechanisme kapot te zijn. De leuning bleef achterover hangen. ‘Dan zoek je toch een andere plek’, opperde een medespeler.

‘Nee, laat maar’, zei Lens. ‘Ik zit hier prima.’

Het lange wachten had hem vermoeid. Hij wilde alleen maar slapen.

Op nog geen drie kilometer van de eindbestemming faalde de incapabele bemanning. Het *Instrument Landing System* werkte niet boven luchthaven Zanderij. Gezagvoerder Will Rogers was op zijn eigen deskundigheid aangewezen. Maar de Amerikaan had geen geweldige reputatie. Eigenlijk mocht hij helemaal niet vliegen. Doordat hij bijna een ongeluk op een landingsbaan had veroorzaakt, was Rogers formeel geschorst. Hoe hij toch in de cockpit terecht kwam, is nooit opgehelderd. Daarnaast was de piloot niet zestig maar 66 – te oud – en had hij een periodieke luchtvaardigheidstest vervalst.

Boordwerktuigkundige Warren Rose reisde zonder geldige gezondheidsverklaring. Hij was ingehuurd door een tussenpersoon die namens SLM handelde en kwam ermee weg.

Co-piloot Glyn Tobias bleek na onderzoek een valse naam en een ongeldig vliegbrevet te hebben.

Lens heeft naderhand het dramatische gesprek uit de zwarte doos gehoord. Het fragment kwam voorbij in een televisieprogramma. De rillingen liepen over zijn rug bij de laatste zin van Rose, om 4.27 uur lokale tijd.